

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ МАЛОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

Наша держава з моменту проголошення незалежності поставила за мету перебудувати економіку з планової на ринкову, основою рушійною силою якої є мале підприємство. Тому його розвиток та вирішення пов'язаних з цим проблем набуває все більшої ваги, а особливо з 24 лютого 2022 року, мале підприємство зіткнулося з проблемами значно вищого рівня ніж раніше, тому необхідно дослідити ці проблеми та запропонувати варіант їх розв'язку.

Пандемія COVID-19 стала несподіваним і важким випробуванням для малих підприємств, особливо в сфері послуг. Кабінет Міністрів України з 18 березня по 3 квітня заборонив або обмежив діяльність закладів громадського харчування, кінотеатрів, театрів та інших підприємств. Для більшості малих підприємств це стало болючим ударом, оскільки вони не мали достатніх заощаджень для адаптації до нових умов або для того щоб перечекати обмеження та повернутися на ринок пізніше. Держава, щоб допомогти бізнесу, прийняла 17 березня 2020 року законопроект №3220 «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникнення і поширення коронавірусної хвороби (COVID – 19)», який відмінив плату за землю, що використовується в господарській діяльності, податок на нерухомість за нежитлові приміщення; обмежив застосування більшості штрафів за порушення податкового законодавства; звільнив від ЄСВ всі ФОПи. Також був прийнятий законопроект №3275 в якому збільшили ліміти для ФОПів, що працюють на спрощеній системі оподаткування:

- 1 група - ліміт річного доходу підвищили з 300 тисяч до 1 мільйона гривень;
- 2 група - ліміт річного доходу підвищили з 1,5 до 5 мільйонів;
- 3 група - ліміт річного доходу підвищили з 5 до 7 мільйонів.

Дані закони та різноманітна фінансова підтримка підприємств, а також інші законопроекти, що вводилися впродовж пандемії, допомогли значній частині малих підприємств втриматися на ринку. Що підтверджує офіційна статистика, за даними Державної служби статистики України ВВП у 2020 році склав -3,8%, а в 2021 3,4%.

24 лютого 2022 з початком повномасштабного вторгнення Росії на територію України підприємництво знову зіштовхнулося з надскладними проблемами. Багато підприємств були вимушені відразу зупинити свою діяльність та переїхати на безпечну територію, деякі не встигли цього зробити та вимушено залишилися на окупованих територіях де в умовах бойових дій продовжувати свою діяльність було не можливо з багатьох причин:

- людей почали цікавити тільки предмети першої необхідності, тому вони перестали купувати велику кількість товарів;
- виникли величезні проблеми з логістикою, оскільки постачальники відмовлялися від виконання своїх функцій в умовах підвищеної небезпеки;
- зникли всі торгівельні зв'язки між окупованими та неокупованими територіями.

Також велика кількість підприємств припинила діяльність через знищення необхідного для ведення підприємництва майна. Однією з головних проблем стало й те що держава втратила можливість швидко реагувати та допомагати малим підприємствам, а основні бюджетні витрати почали спрямовувати на армію та підтримку критичної інфраструктури. Завдяки допомозі наших західних партнерів в нашій державі з'явилися фінанси для допомоги підприємству. Станом на 1 вересня з початку війни Україні надано 17,4 млрд доларів кредитів та грантів від іноземних держав, загалом іноземна допомога покрила 55% потреби у додатковому фінансуванні бюджету. Прикладом державної підтримки є програма надання грантів на створення або розвиток власного бізнесу запроваджені Урядом «єРобота», створивши мінімум одне робоче місце надається грант розміром від 50 до 150 тис. грн. Створивши нові робочі місця у кількості не менше двох надається грант до 250 тис. грн. Також держава затвердила й закони, які повинні допомогти малому підприємству. Закон від 03.03.2022 р. №2118-IX, заборонив оподаткування ввізним митом соціально значущі продукти

харчування, лікарські засоби та звільнив підприємців від фінансової та адміністративної відповідальності за несвоєчасну сплату податків та зборів. Розпорядженням КМУ від 25.03.2022 № 246-р державна служба з питань праці та державна служба зайнятості, фахівці обласних адміністрацій забезпечують: переїзд підприємств, підбір працівників в тій місцевості та площ для розміщення виробництва, переміщення і розселення наявного персоналу. Однією з головних умов для такого переїзду є наявність безпечних логістичних шляхів.

Виходячи з вище сказаного, мале підприємство зараз потребує не тільки фінансової підтримки, яку держава надає, але головне воно потребує стабільних правил ведення підприємницької діяльності хоча б в головних її аспектах. Цю думку розділяє й Валентина Сахно, що очолює KSE Graduate Business School, вона вважає, що проблема не скільки у розмірах фінансової державної підтримки, а в швидкості виникнення проблем, яка є шаленою. На її думку, більш важливим буде зосередитися на вдосконаленні допомоги у вирішенні стійких проблем, що спричинила війна, тобто в експорті та релокації. Особливо на рівні локальних об'єднань бізнесу та обласних адміністрацій. Також, на мою думку, необхідно значно спростити бюрократичні процеси, оскільки вони не дають можливості вчасно користуватися програмами підтримки від держави, вести ефективно діяльність в нових умовах. Вважаю, що сучасних програм з релокації підприємств недостатньо. Потрібно не лише допомагати підприємцям з освоєнням на нових територіях, але й заохочувати, наприклад: малими податками або тимчасовою їх відміною, підприємців працювати в відсталіх регіонах, що має зменшити навантаження на головні міста західної України та забезпечити розвиток слаборозвинених регіонів та регіонів, що були звільнені та значно постраждали від бойових дій. Оскільки продукція багатьох підприємств зараз не має потрібного попиту в Україні або не може бути експортована старими шляхами, необхідно створити нові, через західні кордони нашої держави, а для підвищення конкурентоздатності нашої продукції на світовому ринку, необхідно домовитися із західними державами про відміну мит. Прем'єр-міністр Денис Шмигаль теж притримується схожої думки, він зазначив, що окрім стратегічних питань, таких як соціальні виплати або підтримка армії, уряд має й тактичні завдання: збільшення експорту, створення нової логістики, в тому числі, через Дунай та новостворені пункти пропуску на західному кордоні, також потрібно стимулювати попит на українську продукцію, створення "митного безвізу" із ЄС.

Отже, після пандемії COVID-19 та початку повномасштабного вторгнення Росії, малий бізнес в Україні знаходиться в край поганому стані, але, на мою думку, якщо держава зможе знайти фінанси для реалізації та підтримки зазначених вище програм, то після завершення військових дій, що наразі не дають можливості для повного відновлення діяльності малого бізнесу, він зможе Овідносно швидкими темпами повернутися на довоєнний рівень та розвиватися далі.

Перелік посилань:

1. Офіційний портал Державної податкової служби України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://tax.gov.ua/media-tsentr/novini/print-412161.html>
2. Офіційний інформаційний портал Міністерства охорони здоров'я України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://covid19.gov.ua/prohramy-pidtrymky-biznesu>
3. Офіційний вебпортал парламенту України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.rada.gov.ua/news/razom/221573.html>
4. Інформаційне агентство УНІАН. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.unian.ua/economics/finance/dopomoga-ukrajincyam-pid-chas-viyeni-2022-yak-derzhava-mozhe-stimulyuvati-rozvitok-biznesu-novini-ukrajina-11953230.html>
5. Фінансова допомога від міжнародних партнерів: скільки Україна отримала на 1 вересня? [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.epravda.com.ua/news/2022/09/6/691164/>